

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 18 mars 1927 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om entledigande av indelt personal vid truppförband, som skola indragas.

(1:a avd.)

Uti en inom andra kammaren av herr *N. Holmström* i Gävle och *H. Bäcklund* väckt motion (nr 209) har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att indelt personal vid truppförband, som skola indragas, entledigas samt att åt deusamma skall utom pension, gratial o. dyl. utgå avskedsersättning, därest den varit beordrad till ständig tjänstgöring, efter samma grunder som beträffande övrigt fast anställt underbefäl, dock lägst 2,000 kronor, samt åt övriga en tilläggs pension på 200 kronor pr år under tio år eller ock motsvarande belopp kapitaliserat och på en gång utbetalt, samt att riksdagen måtte vidtaga de här för erforderliga ändringarna i riksstaten.

Till stöd för sin framställning hava motionärerna anfört följande:

»I motion nr 353: II till 1925 års riksdag hemställde undertecknade med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50 till samma riksdag angående försvarsväsendets ordnande, 'att sådana indelta, som under de senaste åren tjänstgjort vid sina regementen under större delen av året, tillerkännas avskedsersättning efter samma grunder, som föreslagits för äldre underbefäl varvid minst sex månaders tjänstgöring pr år må räknas såsom fullgjort tjänsteår'.

I motiveringen till denna motion anfördes bl. a.: 'Dessa indelta hava varit av stort värde under de tider, då vakanserna i underbefälskadern hotat tjänstens behöriga gång vid truppförbanden, och hava ett flertal av dem under sådana perioder varit inkallade i tjänstgöring året om, oftast i viktiga och krävande befattningar, såsom i egenskap av köks- och matsalsunderbefäl, dagkorpraler, sjukvårdare, handräkningsbefälhavare o. d. Dessa hava sålunda blivit helt beroende av militärtjänsten. I många fall ansökte de om avsked omkring 1914—1915, vilket då emellertid icke kunde beviljas annat än för hälsoskäl. I stället inkallades de till längre tjänstgöring, under vilken de så småningom drogos från sitt civila arbete och bundos vid tjänsten i lika hög grad som fast anställd personal. Man kan sålunda med fog säga, att det är tjänstens krav, som fört dem i det läge, vari de nu befinna sig. Dessa torde därför med fullt berättigande kunna göra anspråk på gottgörelse i någon form, om de icke mera kunna tagas i anspråk för ständig tjänstgöring.

Det är sålunda angeläget, att den indelta personalen, som hittills tjänstgjort under större delen av året, men icke längre kan påräkna sådan tjänstgöring, hålles skadeslös. Då det gäller att finna en form för rättvis ersättning åt nämnda befattningshavare, bör hänsyn tagas till huru lång tid de varit inkallade till tjänstgöring under större delen av året. Sådan tjänstgöring synes då böra ligga till grund för *avskedsersättning* efter samma grunder, som äldre underbefäl, varjämte naturligtvis pension, gratial och dylikt i vanlig ordning utgår.

1925 års riksdags första särskilda utskott, som behandlade motionen i sammanhang med frågan om ersättning åt övertaligt äldre fast anställt underbefäl, fann — ehuru tiden icke medgav en mera omfattande utredning — det i motionen framställda förslaget värt beaktande, och ansåg sig böra framhålla önskvärdheten av, att Kungl. Maj:t tager frågan under omprövning och så snart ske kan framlägger det förslag, som må finnas skäligt och lämpligt, vilket ju också av riksdagen godkändes.

Sedermera hava de indelta soldaterna själva genom styrelsen för Sveriges Indeltas Soldatförbund i en den 17 juni 1926 dagtecknad till herr statsrådet och chefen för kungl. försvarsdepartementet ställd skrivelse anhållit, att denna motion måtte beaktas, då frågorna angående den kvarvarande indelta personalen vid armén till följd av riksdagens begäran därom skola utredas och förslag framläggas för riksdagen. I denna skrivelse anförde de indelta dessutom, att fleretalet av dem, som fortfarande äro inkallade till ständigt tjänstgöring, på sin tid blivit beordrade därtill mot sin vilja. De hava sålunda måst lämna sitt civila arbete och uteslutande ägna sig åt militärtjänsten, vilket, sedan 1901 års härordning genomförts, icke torde hava varit meningen. Under sådana förhållanden måste dessa, som av nämnda orsaker kommit att ägna större delen av sitt liv åt det militära, anses vara lika berättigade till avskedsersättning, därest de entledigas från den militära tjänsten, som övrigt äldre underbefäl, i all synnerhet som alla indelta äro äldre till levnadsåren och sålunda som civila arbetsökande ha än värre än det yngre underbefälet, som meddelas avsked på grund av försvarsväsendets omorganisation.

Det hade givetvis varit önskvärt, att Kungl. Maj:t till årets riksdag hade framlagt förslag i detta stycke, men enligt vad vi erfarit lär något sådant icke vara att förvänta. Likväl synas oss åtgärder nödvändigtvis böra vidtagas redan i år beträffande den indelta personal, som hör till regementen, vilka äro bestämda till indragning, ty det torde icke vara skäligt att härmed låta anstå till en kommande riksdag. Man kan nämligen icke förutsätta, att Kungl. Maj:t har för avsikt att överföra dessa indelta till de kvarvarande truppförbanden. Bästa sättet synes oss vara, att riksdagen beslutar att entlediga alla de indelta, som nu tillhöra regementen, vilka äro bestämda till indragning, och att den indelta personalen, som varit beordrad till ständigt tjänstgöring, då tillerkännes avskedsersättning efter de grunder, som vi i vår ovannämnda motion nr 353: II till 1925 års riksdag föreslagit. Vad den övriga indelta personalen beträffar, som endast fullgjort dem årligen åliggande repetitionsövning, synes också denna böra entledigas och kompenseras. Att transportera dem till andra regementen synes oss, som ovan sagts, icke möjligt, men å andra sidan lära dessa indelta, som vid genomförandet av 1901 års härordning medgavs kvarstå i tjänst, så länge de voro till krigstjänst dugliga, icke heller kunna utan vidare avskedas. Då de på grund av försvarsväsendets omorganisation icke längre äro erforderliga, torde de vara berättigade erhålla särskild gottgörelse för sitt entledigande, och en framkomlig väg synes då vara, att de tillerkännas utom pension, gratial m. m. i vanlig ordning en tilläggspension under förslagsvis tio år på 200 kronor pr år eller ock motsvarande belopp kapitaliserat och på en gång utbetalt vid avskedets erhållande. Vidkommande kostnaderna härför torde dessa icke komma att överstiga det belopp, som staten för närvarande utbetalar i s. k. rote-

lindringsbelopp till de kvarvarande rotehållarna, utan torde kostnaderna för såväl avskedsersättningen som också tilläggs pensionerna komma att avsevärt understiga, vad de indelta kosta, därest de skola bibehållas i tjänst. Utan att staten tillskyndas några merkostnader kunna således samtliga i tjänst varande indelta vid de till indragning bestämda truppförbanden givas möjlighet till en någorlunda tryggad ålderdom, och tjänstens krav på de kvarvarande truppförbanden lära heller icke komma att eftersättas, då de av 1925 års riksdag fastställda personalstaterna för truppförbanden i varje fall icke synas inrymma till truppförbanden överflyttade indelta från andra indragna truppförband.»

Utskottet, som under hand erfarit, att avsikten icke är att entlediga den indelta personalen vid de truppförband, som skola indragas, utan att personalen i stället skall överflyttas till tjänstgöring vid de kvarvarande truppförbanden, har med anledning härav icke funnit sig kunna föreslå, att någon åtgärd i av motionärerna ifrågasatt riktning vidtages av riksdagen.

Utskottet hemställer,

att herrar Holmströms i Gävle och Bäcklunds förevarande motion II: 209 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 mars 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 36.